

Oppdaget ny menneskeart

Familietreet vårt har fått en ny grein: Stjernemennesket, eller Homo naledi, ble oppdaget i en grotte i Sør-Afrika.

AV IRENE INMAN TJØRVE | PUBLISERT 6. FEB. 2017 | OPPDATERT 29. JAN. 2020

Illustrasjon av menneskets utvikling gjennom millioner av år.

Menneskets utvikling gjennom millioner av år. Illustrasjon: Science Photo Library/NTB Scanpix.

Det er for lengst slått fast at Afrika er menneskehetens vugge. Fra tid til annen kommer det meldinger fra forskergrupper som jobber der, om at nye arter av mennesker eller nærmennesker er funnet. Hver av dem utgjør en bit av puslespillet som er menneskeartens historie og utvikling.

Bare én menneskeart i dag

Menneskefamilien skilte lag med sine nærmeste slektninger, menneskeapene, for mellom 13 og 7 millioner år siden. I utviklingen mot det moderne mennesket har ikke gått i en rett linje. Selv om det er bare én menneskeart i live i dag, har mange forskjellige arter kommet og gått. Menneskets stamtre minner mest om en busk, med mange greiner som bregner seg ut, og noen som kanskje krysser igjen før de går videre.

Forsker Lee Berger står inne i en grotte

Forskeren Lee Berger i grotten der beinrestene ble funnet i Sør-Afrika. Foto: Naashon Zalk/NYT/NTB Scanpix.

Benrester i en grotte

I 2013 drev et par grottevandrer og utforsket Rising Star-grotten i Sør-Afrika. Ved en tilfældighet oppdaget de en småsakt langt inne i grotten, og de var tynne nok til å trenge seg gjennom den. Sjakten utvidet seg til et kammer, og der oppdaget de til sin store overraskelse lag på lag med beinrester på bakken. De visste at paleontologen Lee Berger var på utkikk etter fossiler, og kontaktet ham om funnet.

Som å vinne i Lotto!

For Berger var dette som å vinne hundreårspremien i Lotto. Knoklene tilhørte helt tydelig en ny menneskeart, som fikk navnet Homo naledi – eller stjernemennesket, etter grotten der den ble funnet. Foreløpig er bare omtrent en kvadratmeter av grotten gravd opp, og her har de funnet beinrester etter minst 15 individer – hunner og hanner, gamle unge og barn.

Knoklene av en hånd og en fot fra stjernemennesket.

Hånden og foten til stjernemennesket, Homo naledi, og forskernes forestilling om hvordan hodeskallen så ut. Foto:AFP/AP/NTB Scanpix.

Underlig blanding

Stjernemennesket har en underlig blanding av moderne og primitive trekk. Kraniet har form som kraniet på et moderne menneske, men er under halvparten så stort. Hendene, håndleddene og tomlene samt beina og føttene minner om våre, men fingrene og tærne er krummere og er tilpasset til klatring. Skuldrene er smale og minner mer om en ape.

Umulig å tidfeste

Vanligvis bestemmer man hvor gamle fossiler er, ved å se på steinmassene de ligger i, men siden knoklene lå oppå bakken inni kammeret, er det umulig å si hvor gamle de er, og hvor lenge de har ligget der. Derfor vet vi ennå ikke når stjernemennesket levde. Vi vet altså ikke om det var et tidlig menneske eller en senere art.

En modell av hvordan stjernemennesket ville sett ut.

Forskerne har lagd en modell av Stjernemennesket – eller Homo naledi – sitt ansikt. FOTO: Mark Thiessen/AFP/NTB Scanpix

Gåtefullt

Enda mer gåtefullt er det hvordan knoklene kom seg til dette utilgjengelige stedet, der det ikke engang fantes spor et andre dyr enn en rotte eller to. Hadde stjernemennesket sluppet sine døde ned i sjakten? Forskerne jobber på spreng, og det vil nok dukke opp flere spennende nyheter om vår nyeste fjerne slektning i tiden som kommer.

LIVET PÅ JORDA EVOLUSJON MAT OG HELSE MENNESKEKROPPEN

Meldinger ved utskriftstidspunkt 4. april 2025, kl. 15.21 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.